

ПИТАННЯ ТЕОРІЇ ТА ІСТОРІЇ ДЕРЖАВИ І ПРАВА

Андріюк В. В.

ПЕРСПЕКТИВНИЙ ПІДХІД В ЮРИДИЧНОМУ ПРОГНОЗУВАННІ: ДЕЯКІ МЕТОДОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ

УДК 340.11; 340.116

Для ефективного та адекватного правового регулювання суспільних відносин необхідним є визначення перспектив і тенденцій розвитку державно-правової дійсності, що реалізується шляхом перспективного юридичного прогнозування. Ідея перспективного прогнозування в науковому обігу з'явилась досить давно, теоретично оформившись майже на сучасному рівні ще в першій половині ХХ століття. Проте в юридичній науці перспективне прогнозування, як і загалом прогнозування, такого бурхливого розвитку, який спостерігався в інших суспільних науках (зокрема, в соціології, економіці, наукознавстві), так і не одержало. В юридичній літературі про перспективне прогнозування згадували вкрай рідко, та й то переважно в кримінології та криміналістиці. Все вищесказане *актуалізує* необхідність розробки стратегії та методологічного інструментарію перспективного юридичного прогнозування.

Разом з тим, не зважаючи на неабияку вагу розробки даного питання, перспективний підхід в юридичному прогнозуванні так і *не одержав належного теоретичного обґрунтування*, що й підводить до думки про *необхідність детальної розробки* методології та методики перспективного юридичного прогнозування.

Основною метою даної статті є визначення загальної схеми перспективного юридичного прогнозування, для *досягнення якої* будуть проаналізовані деякі проблемні питання перспективного підходу в юридичному прогнозуванні, а також послідовність застосування окремих методологічних прийомів під час проведення перспективного юридичного прогнозування.

Перспективне юридичне прогнозування спрямоване на дослідження перспектив, тенденцій розвитку державно-правових явищ, визначення можливого стану державно-правової дійсності в майбутньому, не враховуючи при цьому дії суб'єктивного фактору, який здатний вплинути на розвиток державно-правової сфери соціальної системи. При цьому головна ідея перспективного прогнозування полягає у глибокому вивченні тенденцій розвитку об'єкта дослідження в минулому та теперішньому і мисленному конструюванні (моделюванні) образу майбутнього стану

цього об'єкта шляхом екстраполяції, умовного продовження в майбутнє діючих тенденцій.

Треба сказати, що перспективні прогнози неодноразово ставали об'єктом наукових досліджень. Щоправда, в науковій літературі їх найчастіше називають дослідницькими або пошуковими, рідше – розвідувальними, трендовими, екстраполяційними, експлоративними, експлораторними, генетичними (див. про це, наприклад, праці [1-16]). Окремі загальнотеоретичні та термінологічні питання автором вже висвітлювались (див. про це: [17]), тому зосередимось на деяких аспектах стратегії перспективного юридичного прогнозування

В основі стратегії розробки перспективних юридичних прогнозів покладена ідея екстраполяції, умовного продовження в майбутнє тенденцій розвитку досліджуваного об'єкта, що виявлені на основі аналізу минулого і теперішнього. Звичайно, при цьому слід керуватись не тільки закономірностями розвитку досліджуваного об'єкта, але й враховувати досить часто найрізноманітніші фактори зовнішнього середовища, що впливають на розвиток прогнозованого об'єкта. Причому, в такому випадку необхідно виявляти значимість того чи іншого фактору, іноді – деякі з них з мотивів спрощення дослідження (якщо це можливо) не брати до уваги, співставляти спрямованість дії факторів. І як наслідок, прогнозист на практиці одержує цілий спектр можливих варіантів розвитку прогнозованого об'єкта. При цьому процес розробки перспективних юридичних прогнозів досить ускладнюється. Тому в процесі генерації перспективних юридичних прогнозів, окрім лінійної екстраполяції, доцільно застосовувати більш ускладнені її варіанти на основі використання найрізноманітніших математичних, статистичних, соціологічних та інших методів прогнозування, враховувати дію значної кількості факторів, використовувати результати, одержані в процесі експертизи чи моделювання.

Звичайно, лінійна екстраполяція іноді дає досить обґрунтовані, точні та достовірні прогнози. Крім того, в прогностиці існують, принаймні, два прийоми мінімізації недоліків лінійної екстраполяції: 1) визначення верхньої та нижньої екстрем (крайніх можливих значень) екстрапольованого динамічного ряду за наперед заданими критеріями; 2) визначення найбільш імовірного значення з врахуванням даних прогнозного фону (див.: [12, с. 28-29]). Проте, в будь-якому випадку існують певні проблеми щодо формалізації державно-правових закономірностей, щодо врахування прогнозного фону, а також стосовно критеріїв побудови системи варіантів перспективного юридичного прогнозу.

Таким чином, можна спробувати визначити послідовність дій щодо розробки перспективного юридичного прогнозу. Для цієї мети можна ви-

користати будь-яку уявну, абстрактну ситуацію, наприклад, прогностичне дослідження стану та динаміки правопорушень на певний період часу у визначених просторових межах. Так, припустимо, в певному регіоні з населенням 10 млн. чол. протягом календарного року вчиняється 700 тис. найрізноманітніших правопорушень. Крім того, спостерігається стійка тенденція зростання кількості правопорушень на 30 тис. щороку. При цьому перед прогностистами стоїть завдання здійснити прогностичний розрахунок стану правопорушень, який спостерігається в регіоні, наприклад, через 10 років. Звичайно, при побудові прогнозу необгрунтовано та логічно неправильно здійснювати розрахунок тільки на основі лінійної екстраполяції. Адже, не зважаючи на те, що вказана динаміка правопорушень є стійкою і зберігається вже останніх, наприклад, 5 років, вона все-таки протягом 10 років може кардинально змінитись. Все це залежить від цілої системи факторів.

З огляду на вищесказане, розробку перспективного прогнозу стану правопорушень в даному випадку слід здійснювати таким чином, щоб сформувався цілий спектр варіантів розвитку подій з розрахунком їх імовірності. Отже, першим кроком в розробці перспективного прогнозу буде просте обчислення стану правопорушень в регіоні через 10 років за вказаної динаміки при умові, що тенденції зростання кількості правопорушень не будуть радикально змінені в зв'язку із здійсненням певних заходів на основі рішень чи внаслідок впливу інших факторів прогностичного фону. В результаті, отримаємо стан правопорушень в регіоні в 1 млн. правопорушень (700 тис. правопорушень + 30 тис. правопорушень * 10 років = 1 млн. правопорушень). Ця інформація, одержана на основі простої екстраполяції, є своєрідним орієнтиром в подальших прогностичних дослідженнях.

Наступним кроком прогностичного дослідження є виявлення так званої верхньої екстрими (крайнього верхнього значення). При цьому, наприклад, можна припустити дію тільки сприятливих для зростання кількості правопорушень факторів, таких як постійне зниження життєвого рівня населення регіону, зростання безробіття, низька ефективність роботи правоохоронних та інших державних органів та їх корумпованість, високий рівень міграції, пролягання через регіон шляхів переміщення зброї, наркотиків, контрабандних товарів, низький рівень правосвідомості та правової культури населення, недосконалість законодавства тощо. Звичайно, в такому випадку не слід перебільшувати роль вказаних та інших негативних факторів, адже можна побудувати й зовсім фантастичну картину динаміки правопорушень. Проте, зваживши основні сприятливі для зростання кількості правопорушень фактори, прогностист, наприклад, приходять до висновку, що динаміка правопорушень зростає і в наступні

10 років становитиме не 30, а приблизно 70 тис. правопорушень щороку. Тобто через 10 років за таких обставин стан правопорушень становитиме: 700 тис. + 70 тис. * 10 років = 1,4 млн. (правопорушень). А це означає, що згідно з розрахунками, стан правопорушень в регіоні повинен подвоїтись.

Далі, слід відшукати нижню екстрему. При цьому зразу ж доцільно відкинути можливість дуже різкого зниження стану правопорушень, адже практично нездійсненним є значне покращення соціально-економічних умов регіону, швидке подолання правового нігілізму, різке удосконалення законодавства та покращення діяльності державних органів, а також нівелювання інших факторів, що сприяють росту кількості правопорушень в регіоні за такі короткі строки. Проте, цілком реальним є здійснення низки заходів щодо певного покращення соціально-економічних умов життя, зокрема, шляхом сприяння розвитку автентичних напрямків економіки регіону, житлового будівництва, додаткового створення робочих місць та ряду інших заходів. Крім того, в даній ситуації можна перекрити потоки нелегальної міграції, канали переміщення контрабандних товарів, наркотиків, зброї, вжити заходів стосовно правової освіти населення, покращити роботу правоохоронних та інших державних органів і знизити рівень їх корумпованості шляхом відповідної кадрової політики тощо. Внаслідок таких та подібних заходів, припустимо, динаміка правопорушень характеризуватиметься від'ємним показником 10 тис. правопорушень щороку. Тобто, через 10 років, згідно з вищесказаним, слід очікувати стану правопорушень, який становитиме: 700 тис. – 10 тис. * 10 років = 0,6 млн. (правопорушень), що означає зниження стану правопорушень в регіоні.

І, нарешті, слід визначити ще й найбільш імовірний показник стану правопорушень на основі системного врахування характеристик прогнозного фону. При цьому треба мати на увазі, що, з одного боку, звичайно, існує цілий комплекс факторів, які сприяють зниженню кількості правопорушень, є ряд позитивних тенденцій в цьому плані. В першу чергу, останнім часом постійно вживаються певні дії організаційно-правового характеру стосовно покращення роботи державних органів, правової освіти населення, удосконалення чинного законодавства тощо. Крім того, тенденції щодо покращення соціально-економічного становища регіону, які намітились, будуть розширюватись і поглиблюватись. Зокрема, активний розвиток дрібного та середнього підприємництва, знаходження нових напрямків розвитку економіки в регіоні, фінансування перспективних проектів, розширення масштабів житлового будівництва, розвиток освіти та ряд інших заходів сприятимуть цьому. З іншого боку, слід враховувати, наприклад, обмеженість ресурсів (в першу чергу, фі-

нансових), відсутність належного державного асигнування, складність подолання негативних явищ (наприклад, корупції та організованої злочинності) та тенденції, що існують в суспільстві тощо. А тому, оцінюючи вагомість вказаних та інших факторів, прогнозист повинен вказати найбільш імовірний, на його думку, розвиток подій. В результаті, дослідник, наприклад, приходиться до висновку, що динаміка правопорушень в даному регіоні становитиме не 30 тис., але й не 70 тис., а 50 тис. правопорушень щороку. А отже, найбільш імовірний стан правопорушень через 10 років в цьому регіоні становитиме: $700\text{тис.} + 50\text{ тис.} \cdot 10\text{ років} = 1,2\text{ млн.}$ (правопорушень)

Таким чином, в результаті дослідження прогнозист одержує спектр варіантів перспективного прогнозу стану правопорушень (0,6 млн. – 1 млн. – 1,2 млн. – 1,4 млн.). Звичайно, одержаний спектр значень досить широкий, проте, він дозволяє скласти уявлення про можливий розвиток прогнозованого об'єкта. Крім того, як цілком справедливо зазначає І.В.Бестужев-Лада, вказані чотири перспективні значення (пряма екстраполяція, нижня і верхня екстреми та найбільш імовірний тренд) “розширюють світогляд осіб, які приймають рішення, показують недопустимість рішень, що виводять об'єкт на рівень утопії чи катастрофи, стимулюють евристичність мислення плановиків і управлінців, привчають їх більш ґрунтовно зважувати можливі наслідки рішень, що приймаються, на декілька “ходів” вперед” [12, с. 32]. А це все покликане підвищити ефективність планування, проектування, програмування чи управління загалом.

Звичайно, вищеописаний приклад розробки перспективного юридичного прогнозу є надто спрощеним, адже на практиці доводиться враховувати десятки, а то й сотні різноманітних характеристик, показників об'єкта прогнозування і прогнозного фону. Крім того, закономірності розвитку об'єкта прогнозування та прогнозного фону носять не лінійний характер, а математично інтерпретуються доволі складними формулами та обчисленнями (хоча в будь-якому випадку, незалежно від математичної функції, екстраполяція є лінійною, простою, оскільки математична формула не може врахувати всіх характеристик прогнозованого об'єкта через високу складність державно-правових явищ і процесів та інших об'єктів соціосфери). Проте, цей приклад дає можливість в загальних рисах охарактеризувати процес генерації перспективного юридичного прогнозу.

Як бачимо, в процесі перспективного юридичного прогнозування здійснюється поліваріантний проблемний аналіз перспектив розвитку досліджуваного об'єкта. В результаті перспективного юридичного прогнозування виявляється спектр варіантів очікуваного стану досліджуваного об'єкта. Причому, перспективний юридичний прогноз повинен

містити інформацію стосовно варіантів можливого розвитку існуючих або назріваючих проблем, адже саме виявлення проблем майбутнього і є метою перспективного прогнозування.

Якщо вести мову про перспективний юридичний прогноз, то, цілком очевидно, що його змістом є інформація про перспективні юридичні (державно-правові) проблеми, які виступають складовою частиною цілісного комплексу соціальних проблем. Вимогою наукового характеру до юридичного прогнозування є необхідність певного впорядкування, створення певної їх системи. Адже за вагомістю ті чи інші юридичні проблеми займають неоднакове місце і відіграють неоднакову роль. Тому, в прогностичній літературі висловлюється досить раціональна думка, що соціальні проблеми, як правило утворюють систему ієрархічного характеру, в якій одна чи кілька проблем займають ключове становище, а потім йдуть численні похідні проблеми першого, другого, третього і т.д. порядків. Всю цю ієрархічну систему проблем при цьому називають умовно “деревом проблем” (див., наприклад [12, с. 59-60]. Причому, ця система будується так, що вирішення проблем одного порядку дає можливість вирішити проблеми наступного порядку (немовби, відкриває доступ до цього). Звичайно, практично завжди вирішення проблеми в той же час, так би мовити, створює простір для виникнення нової проблеми, що слід враховувати і в процесі прийняття рішень.

Отже, створення ієрархічної системи виявлених проблем (які вже існують, проте, певним чином розвиваються чи тільки ще назрівають) дозволить комплексно, системно підійти до їх аналізу, а також до визначення шляхів та способів вирішення цих проблем. При цьому кожен юридичну проблему чи їх комплекс необхідно розглядати в контексті, в системі, в першу чергу, суміжних проблем. Крім того, треба встановити зв'язки виявлених проблем досліджуваного об'єкта з усією системою соціальних проблем.

Для певної ілюстрації та конкретизації сказаного можна навести приклад побудови ієрархічної системи проблем в процесі розробки перспективного прогнозу стану правової культури українського суспільства. Звісно, ключовою (корінною) в цьому плані є проблема низького рівня правової культури населення нашої країни, значного поширення правового нігілізму у всіх його проявах. Вказана проблема є, по суті, ключовою (корінною) профільною, оскільки вона стосується власне конкретного об'єкта прогнозування. А загалом, зводиться вона, з одного боку, до комплексної системи проблем правового виховання, основними підструктурами нижчих рівнів якої є проблема низької ефективності і часто неналежної якості правової освіти населення та окремих його категорій (основними підсистемами нижчого рівня якої є, наприклад, недоскона-

лість та неналежне запровадження правової освіти в дошкільних, загальних середніх, позашкільних, професійно-технічних, вищих навчальних закладах як юридичного, так і іншого профілю тощо, проблема неефективності правової пропаганди та агітації (нижчими рівнями цієї проблеми є розгалужена система проблем щодо активного та ефективного поширення правових знань засобами масової інформації – через пресу, радіо та телебачення, висвітлення чинного законодавства в засобах масової інформації, правової агітації певними особами, групами осіб, спеціально уповноважених на це, на підприємствах, установах та організаціях і т.д.), проблема зниження правової активності населення та недостатності правового самовиховання, проблема неналежної правової поінформованості населення тощо. Вказані проблеми, в свою чергу, ще можна розгалузити на підпроблеми нижчих рівнів. Всі вони є підсистемами єдиної профільної ключової (корінної) проблеми неналежного рівня функціонування системи правового виховання (проблеми низького рівня правової культури населення, поширення явищ правового нігілізму).

З іншого боку, ключову (корінну) профільну проблему низького рівня правової культури нашого суспільства, значного поширення нігілізму у всіх його проявах можна дезагрегувати на такі підструктури нижчого рівня: 1) низький рівень розвитку правосвідомості суспільства. Ця проблема на нижчих структурних рівнях включає недосконалість раціональних компонентів правосвідомості, і, в першу чергу, недостатній рівень розвитку юридичної науки, теорій, доктрин, певна невизначеність методологічних і теоретичних засад і принципів юридичної науки, що розгалужується на підструктури нижчих рівнів, якими є проблеми, наприклад, стосовно розробки юридичної термінології на основі дотримання всіх законів та правил формальної і діалектичної логіки, формування єдиної системи принципів права, цілісної теорії і методології дослідження державно-правових явищ, плюралізації підходів до вивчення державно-правових явищ і процесів та подолання методологічного монізму в юридичній науці, налагодження доцільних, обґрунтованих зв'язків юридичної науки з філософією, іншими науками та вивчення і створення можливостей співпраці вчених-юристів з представниками інших галузей знань, вивчення закономірностей розвитку права і держави та їх теоретичної інтерпретації і формалізації тощо), неналежна правова поінформованість суспільства, деформація професійної правосвідомості. Крім того, існує ціла низка проблем щодо емоційних та вольових структурних елементів правосвідомості суспільства; 2) деформації розвитку правової діяльності. Вказана проблема включає цілі комплекси проблем теоретичної, освітньої і практичної правової діяльності. Так, наприклад, остання акумулює в собі проблеми правотворчої і правореалізаційної (в

тому числі, правозастосовної) діяльності. А вони, в свою чергу, включають, наприклад, такі проблеми, як некомпетентність в юридичному та й в інших відносинах учасників правотворчого процесу, недотримання (або викривлення) демократичних процедур і принципів правотворчої діяльності, деструктивність владної діяльності державних органів (як під час правотворчої, так і в процесі правозастосовної діяльності), низькі професіоналізм і культура державних службовців, недосконалість структури державного апарату, порядку взаємовідносин його органів (в тому числі, структури та порядку підпорядкованості слідчих органів), невеликий авторитет суду та низький рівень гарантій його незалежності, відсутність дієвих, надійних, ефективних механізмів закріплення, охорони і захисту прав та свобод людини, деформації правової поведінки громадян (зокрема, неналежне виконання ними своїх обов'язків, неповноцінне використання своїх прав, недотримання заборон) тощо; 3) низький рівень розвитку правової бази суспільства (системи правових актів), що на нижчих структурних рівнях включає недосконалість системи нормативно-правових актів (і в першу чергу, системи законодавства) та індивідуальних правових актів, і зокрема, правореалізаційних (в тому числі, правозастосовних) актів. Похідними нижчих порядків є, наприклад, такі проблеми, як техніко-юридична недосконалість нормативно-правових актів, невідповідність змісту законів реаліям суспільного життя та потребам нашого суспільства, відсутність або недостатня визначеність механізмів (інституційних, організаційних, процесуальних, фінансово-економічних та ін.) реалізації конкретного закону тощо.

Як бачимо, під час перспективного прогностичного дослідження того чи іншого об'єкта державно-правової діяльності теоретично і практично доцільно проводити комплексну дезагрегацію проблем на більш детальні складові попереднього рівня, пошук похідних проблем наступних рівнів, виявлення нових проблем, що дозволяє створити цілісну ієрархічну систему юридичних проблем. Все це покликане підвищити дослідницький ефект перспективного прогнозування, адже знання всієї палітри нарізуючих проблем створює можливість більш обґрунтовано підібрати надійні шляхи вирішення останніх. Причому, слід також пам'ятати і той факт, що більшість проблем майбутнього в зародковому стані присутні в проблемах теперішнього. Тому, очевидно, варто активізувати проведення спеціальних досліджень з метою ретельного пошуку, виявлення та детального системного вивчення усього комплексу проблем, що стосуються об'єкта юридичного прогнозування.

Величезний комплекс у вищенаведеному прикладі становлять фонові проблеми. Так, серед ключових (корінних) фонових проблем можна назвати, наприклад, низькій рівень соціально-економічних умов життя

людей, недостатнє забезпечення стабільності в країні, невисокий рівень загальної культури населення та значні деформації культурного середовища, нерозвинутість економіки країни та її складових елементів, несформованість соціуму та соціальної структурованості суспільства, а також інші політичні, економічні, соціальні, релігійні, загальнокультурні, демографічні, національно-етнічні, культурно-освітні, науково-технічні тощо проблеми.

Отже, щоб отримати бажаний результат від перспективного юридичного прогнозування, доцільно при цьому сформувані ієрархічну багаторівневу систему профільних та фонових перспективних проблем щодо конкретного об'єкта прогнозування. При цьому слід виділяти одну чи кілька ключових (корінних) профільних проблем, на основі яких будуватиметься рівень за рівнем система більш конкретних юридичних проблем. Графічно така система проблем зображається у вигляді трикутника (див.: [12, с. 61]) чи піраміди, вершиною яких виступає ключова (основоположна, корінна) проблема, а в основі – найбільш конкретні проблеми, що вирішуються оперативним, на рівні конкретних заходів, для досягнення максимально конкретних цілей. Крім того, необхідним моментом дослідження є встановлення зв'язків між профільними проблемами всіх рівнів, а також з фоновими проблемами. Формування такої, так би мовити, моделі системи перспективних проблем дозволить системно, комплексно, обґрунтовано, науково підійти до аналізу проблем прогнозованого об'єкта. Причому, іноді доцільно з цієї метою будувати “дерево проблем” таким чином, щоб врахувати вплив також і глобальних (світових) проблем, чим процедура перспективного прогнозування значно ускладнюється.

До речі, логічна схема, методологія і методика перспективного прогнозування, окрім виявлення майбутнього стану розвитку правопорушуваності та правосвідомості і правової культури населення, придатна для прогностичного дослідження всіх інших явищ і процесів державно-правової дійсності. Так, за допомогою перспективного прогнозування можна визначити тенденції розвитку громадянського суспільства, правової держави і демократії в Україні, а також тенденції розвитку правового статусу особи, ефективності правового регулювання, соціальної сутності і функцій держави, форм державного правління, устрою і режиму, правової політики держави, юридичної практики і юридичної діяльності, законодавства і законотворення та їх ефективності, правової інформованості населення, юридичної науки, якості та кадрового забезпечення.

Отже, перспективне юридичне прогнозування передбачає виявлення цілісного спектру можливих варіантів розвитку прогнозованого об'єкта державно-правової дійсності на основі аналізу прогнозного фону, назрі-

ваючих (перспективних) юридичних проблем, які утворюють систему ієрархічного характеру (“дерево проблем”), що й визначає стратегію (загальну логічну схему), методологію і методику цього виду прогнозування.

1. Козюбра Н. И. Юридическая наука и перспективное прогнозирование. // Методологические проблемы юридической науки. – К.: Наукова думка, 1990. – с. 55-68.
2. Саркисян С. А., Голованов Л. В. Прогнозирование развития больших систем. – М.: Статистика, 1975. – 192 с.
3. Вопросы прогнозирования общественных явлений. / Отв. ред. В. И. Куценко. – К.: Наукова думка, 1978. – 194 с.
4. Прогнозирование в социологических исследованиях. Методологические проблемы. / Отв. ред. И. В. Бестужев-Лада. – М.: Мысль, 1978. – 272 с.
5. Научное предвидение общественных процессов (методологический анализ). / Отв. ред. В.И. Куценко. – К.: Наукова думка, 1990. – 320 с.
6. Эйрес Р. Научно-техническое прогнозирование и долгосрочное планирование. / Пер. с англ. – М.: Мир, 1971. – 296 с.
7. Янч Э. Прогнозирование научно-технического прогресса. / Пер. с англ., изд. второе, доп. – М.: Прогресс, 1974. – 586 с.
8. Прогностика. Терминология: Сб. научно-нормативных терминов. / Отв. ред. В. И. Сифоров. – М.: Наука, 1990. – Вып. 109. – 56 с.
9. Бестужев-Лада И. В. Прогнозное обоснование социальных нововведений. – М.: Наука, 1993. – 240 с.
10. Гендин А. М. Единство поискового и нормативного подходов в социальном прогнозировании. // Проблемы социального прогнозирования: Сборник научных трудов. – Красноярск, 1978. – Вып. 4. – с. 40-49.
11. Волкогонова О. Д. Прогностическая функция идеологии. // Вопросы философии. – 1986. - № 5. – с. 23-35.
12. Бестужев-Лада И. В. Поисковое социальное прогнозирование: перспективные проблемы общества. Опыт систематизации. – М.: Наука, 1984. – 272 с.
13. Коваленко А. О. Політичний аналіз і прогнозування. – К. : Науковий світ, 2002. – 201с.
14. Глівенко С. В., Соколов М. О., Теліженко О. М. Економічне прогнозування. – Суми : Університетська книга, 2004. – 208 с.
15. Журавель В. А. Проблеми теорії та методології криміналістичного прогнозування. – Х. : Право, 1999. – 304 с.
16. Литвинов А. Н., Степанюк Р. Л. Прогнозирование и планирование в криминалистике. – М.: ЮРКНИГА, 2004. – 160 с.
17. Андріюк В. В. Принципи перспективного правового прогнозування.// Держава і право: Зб. Наукових праць: Юридичні і політичні науки. – К.: Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2001.– Вип. 14. – с. 55-62.

Andriyuk V.V.

Perspective Juridical Forecasting: some Methodological Problems

In the article the author tries to investigate some methodological problems of the

perspective juridical forecasting. Besides, the definition of the perspective juridical forecasting is given, strategy of generation of perspective juridical forecasts and phases of the perspective juridical forecasting are shortly analyzed. Especially the author pays attention to the necessity of the distinct structure of the hierarchy of the society problems in legal area.

Keywords: juridical forecasting, legal area, distinct structure.